

Tűzzel-Vassal Fesztivál

– egy kézműves mesterség megtartásának története

A székesfehérvári Rác utcai skanzenben 2018-ban jubilál egy országosan, sőt európai szinten is egyedülálló rendezvény, a Tűzzel-Vassal Fesztivál – 2018. június 23-án immár 15. alkalommal szervezi meg a Fehérvári Kézművesek Egyesülete a kihalófélben levő késes mesterség ünnepét és sereg-szemléjét az országban még fellelhető mesterek számára, hogy bemutathassák tudásukat, s az általuk készített termékekkel inspirálják a fiatalokat a régi hagyományokkal rendelkező szakma megismerésére.

A késes mesterséget ma sem oktatják iskolai keretek között, de egyre több olyan család van, ahol a fiú az apától sajátítja el a mesterség csínját-bínját, így a mesterség apáról fiúra száll. A képzés hiányát felismerve gondolták úgy a kézművesek, hogy az országban még működő mesterek összefogásával hoznak létre egy olyan programot, ami segíthet megőrizni a szakmát. A fehérvári egyesület másfél évtizeddel ezelőtti kezdeményezéséhez örömmel csatlakoztak az ország minden tájáról kések, kovácsok, s az eltelt évek fokozatosan pozitív változást hoztak. Már a környező országok mesterei is felfigyeltek a rendezvényre, és a mesterség ha-

zai képviselői mellett Szlovákiából, Csehországból és Ukrajnából is érkeznek a fesztiválra. Hogy a Tűzzel-Vassal Fesztivál a székesfehérváriak mennyire kedvelt és várt programja lett, bizonyítja, hogy már az Európa Nostra-díjas skanzen területe is szűkösnek látszik a lebonyolításához.

Minderről, a rendezvény kezdeteiről és jelenéről beszélgettünk először Sárbogárdon Lengyel Magdolnával, a rendezvény megálmodójával, majd Székesfehérváron, a Kézművesek Házában Tóthné Albrecht Anikóval, a Fehérvári Kézművesek Egyesületének vezetőségi tagjával.

Ambrus Lívia: Bemutatná, hogy mi is ez a rendezvény, miért és hogyan jött létre?

Lengyel Magdolna: 2003-ban indítottuk el először a rendezvényt. Abban az időben, a nagy mennyiségű külföldről érkező áru miatt a hazai kézműves ipar – így a késes szakma is – egyre nehezebb helyzetbe került. A férjemmel (Tóth Árpáddal), valamint Kocsis Ferivel, Tolvaj Csabával és kollégáinkkal, Pongrácz Zoltánnal beszélgettünk arról, mit lehetne tenni, hogyan lehetne még jobban népszerűsíteni a magyar késes szakma minőségi termékeit. Tudtuk, hogy vannak kollégák, akik járnak külföldre kiállítani, és ott ismertek és elismertek szakmai körökben. Úgy gondoltuk, ha ott sikereket tudnak elérni, akkor Magyarországon is meg kellene ismertetni őket. Ezért a törösökkel és a bicskakészítőkkel elhatároztuk, hogy rendezünk egy olyan fesztivált, ahol ismertté lehetne tenni a magyar késkészítőket, és ahol egyúttal népszerűsíteni tudnák a munkájukat és a szakmát. Ehhez partnerre találtunk a Fehérvári Kézművesek Egyesületében, melynek akkor Pongrácz Zoltán

teni a magyar késes szakma minőségi termékeit. Tudtuk, hogy vannak kollégák, akik járnak külföldre kiállítani, és ott ismertek és elismertek szakmai körökben. Úgy gondoltuk, ha ott sikereket tudnak elérni, akkor Magyarországon is meg kellene ismertetni őket. Ezért a törösökkel és a bicskakészítőkkel elhatároztuk, hogy rendezünk egy olyan fesztivált, ahol ismertté lehetne tenni a magyar késkészítőket, és ahol egyúttal népszerűsíteni tudnák a munkájukat és a szakmát. Ehhez partnerre találtunk a Fehérvári Kézművesek Egyesületében, melynek akkor Pongrácz Zoltán

és az Ózdi vasműnek egy részlege, akik vadászkéseket készítettek. Mindig volt igény arra, hogy vadászkéseket, ill. a hadseregnek díszjellegű késeket készítsenek. Aztán voltak még a fegyverkovácsok. Ők a kovácsoknak azon csoportjából kerültek ki, akik érdeklődtek a kések iránt. Ők damaszk pengéket készítettek és abból formázták a késeket. Erre is megnőtt az igény és a kereslet. Csodákat tudnak alkotni. Ezt is nagyon magas szinten üzik a késkészítők. Tehát vannak a kések, vannak a kovácsok, és a fegyverművesek. A kovács és a fegyverműves gyakorlatilag egy ember. De van olyan kolléga, aki késes is, kovács is, fegyverműves is. A szakemberek között léteznek olyanok, akik történelmi fegyvereket készítenek, sőt van, aki foglalkozik hadi kések készítésével is. Viszont azt is tudni kell, hogy ezeket a speciális típusú eszközöket itt nem keresik. Az egyesület egyik tagja, Németh János kollégánk készít ilyeneket, de ezeket a munkákat csak érdekességképpen állítja ki.

Visszatérve a kérdésre, az elején talán hatan-heten voltunk. Mára 35-40 jelentkező van, és min-

volt a vezetője. A késes társadalom nagyon sokat köszönhet neki.

Ez akkor óriási felelősséggel, kockázattal járt. Abban az időben viszonylag ismeretlen volt az a rendezvénytípus, melyen egy szakmából sokan összejönnek, vásárolnak, tapasztalatot cserélnek... Nem tudhattuk előre, mennyien lesznek, honnan szereznek tudomást a programról és a csatlakozás lehetőségéről.

Első évben a Zichy Ligetben rendeztük meg a Fejér Megyei Művelődési Központ támogatásával. Az intézménynek volt egy rendezvénye, a Leghosszabb Nap Fesztivál – ennek keretében rendeztük meg az első találkozót. Jól kiegészítettük egymást, ők fellépőkkel, kézműves foglalkozásokkal, mi egyedi kézműves vásárral színesítettük a rendezvényt. Így működött egy pár évig ez a rendezvény. Ebben az időben kezdtek el szerveződni az első késes közösségek a neten. Ennek Rózsa Edvárd volt a vezetője, és a magyar Túlélő Portál késes szekciójaként indult. Ők már az első alkalommal megjelentek, a második, harmadik alkalomra már számottevően képviseltette magát a késrajongók társasága. Lassanként országosan is elterjedt a rendezvény híre, és tömegével jöttek mind az

érdeklődők, mind a szakmai látogatók. Mára egész Kárpát-medencei rendezvényről beszélhetünk. Felvidékről, Kárpátaljáról is érkeznek késes kollégák, általában egymás ajánlásával. Késkiállítás több országban is van, általában zárt térben vannak, a mi székesfehérvári rendezvényünk viszont szabadtéri. Az, hogy egy késkiállítás köré ilyen nagyságú és ennyire sokszínű rendezvény legyen szervezve, Európa-szerte egyedülálló. Sokszor a résztvevők vagy a látogatók összeállnak ketten-hárman autóval, vagy például motoros kirándulásokat szerveznek erre a rendezvényre, rendszeresen meghosszabbítva az itt tartózkodást, hogy alkalmuk legyen a környék felfedezésére is. Gyakorlatilag mostanra a kések egyfajta családi napként is számon tartják a fesztivált.

A. L.: *Ha a szakmai oldalát nézzük kik és hányan indították el a fesztivált?*

L. M.: Induláskor késes és fegyverkovács találkozóznak indult. Voltak a késkészítők. Ők készítették a háztartási késeket és bicskákat. Ezzel járták a vásárokat. Ha idejük engedte, készítettek egyszerű munkás vadászkéseket is. Mellettük kialakult a Dunaújvárosi

den évben újabb és újabb kollégák jelzik, hogy szeretnének részt venni a rendezvényen.

A. L.: *Ha már felvetted, térjünk kicsit rá a késes szakmára. Kiből lehet késes, hogyan lehet ezt a szakmát megtanulni – és ki a köszörűs?*

L. M.: E rendezvény létrejöttének a másik oka az volt, hogy 1980 óta nincs szakmai képzés. Megszűnt ebben a szakmában. De nemcsak a szakmai képzés szűnt meg, hanem TEÁOR számunk sincs. Vagyis nem léteznek a gazdasági tevékenységek egységes ágazati osztályozási rendszerében olyan, hogy késes. Helyette olyan tevékenységek közül kell választani, mint az edényeszköz gyártó és hasonlók... Más TEÁOR számot használ például az, aki vadászkést gyárt és mást, ha valaki evőeszköznek használatos kést gyárt. Miközben gyakorlatilag ez egy önálló szakma, ami nem is egykönnyen sajátítható el. Meg kell tanulni elkészíteni a kést. Egyik kolléga összeszámolta, ahhoz, hogy egy bicskát elkészítsünk, legalább 300-350-szer kell megfogni ahhoz, hogy végül eszköz legyen belőle. Rengeteg kis picit

apró trükk van, amit helyes sorrendben kell végezni ahhoz, hogy a végeredmény megfelelő legyen, ahhoz, hogy jól végezzük a dolgunkat, nem elég egyszerűen csak végigmenni egy leírt útmutatón. Nem lehet ezt a szakmát például egy tanfolyamon megtanulni. Heteken, hónapokon keresztül kell csinálni, nézni, tanulni, millió kis apró trükköt ellesni. Ma többnyire a vasipari végzettségűekből lesznek a késkészítők, de vannak köztünk egyetemet végzett gépészmérnökök is. Szerencsés, ha valaki családtagtól tud tanulni, sajnos nincs ma mód arra, hogy szervezeten oktassák a szakmát. Mint a régi időkben, ma is sokszor kutatómunkát igényel egy-egy késes felkeresése, és gyakorlatilag csak afféle „ellesős” módszerrel, egy-egy szakembert, mestert megfigyelve lehet ezt a szakmát megtanulni.

Sokan összemossák a késest a köszörűssel, noha a köszörűs egy teljesen különálló szakma. Régen külön mestervizsgája volt ennek is, műköszörűs megnevezéssel. A késes szakmában a késeket, bicskákat kell összerakni, a műköszörűs viszont élezi a késeket, ollókat. A köszörűs szakmából is elég nagy

hiány van manapság. Régen minden disznóvágás előtt elvitték az emberek a késeket megéleztetni, ez vidéken még manapság is megvan. Nálunk is a disznóvágások időszaka előtt ugrásszerűen megnő az igény a kések élezésére. Mostanság a városban élőknek két évente elég elvinni a késeket köszörűlni. Már, ha találunk. Fejér megye ilyen szempontból jó helyzetben van, de például Budapesten sokan keresik a köszörűsöket.

A. L.: *Van-e országos képviselők, egy szervezet, ami országosan összefogja a késes szakmát, és milyen célkitűzéssel jött létre?*

L. M.: 2015 októberében került bejegyzésre a Magyar Késműves Céh Egyesület, melynek a férjem, Tóth Árpád az elnöke. Az egyesület célja a késkészítésben alkalmazott hagyományos technikák, anyagmegmunkálási módok, forma- és motívumvilág megőrzése (az ősi magyar kés- és bicskaformák hungarikummá nyilvánítása). Továbbá a hagyományok megőrzése mellett azok folytatása, továbbvitele – az alkotók szakmai, művészeti

munkájának segítése, fejlesztése. Az igazán igényes, kézzel készült mives termékek készítésének ösztönzése. A késkészítők számára új, szakmai ismeretek, információk terjesztése, az érdeklődő- és vásárlóközösséggel a magyar késkészítő hagyományok, a ma is működő műhelyek megismertetése. A késhasználattal, fenéssel, ápolással kapcsolatos ismeretek terjesztése és nem utolsósorban az egyesület tagjainak szakmai érdekképviselete.

A. L.: Térjünk vissza magára a fesztiválra. Mit ad ez a rendezvény ma a késes szakmának, hogyan tudjátok biztosítani ezzel a szakma fejlődését, megmaradását?

L. M.: A Tűzzel-Vassal Fesztivál nem pusztán egy vásár. A fesztivált úgy szerveztük már a kezdetektől, hogy van egy bemutató, vásár és mellette van egy szakmai program, ahová a kollégák elhozzák a késeiket, és gyakorlatilag helyben zsűriztethetik őket. Ennek helyszíne korábban az FMMK Művészetek Háza, 2010-től pedig a Mesterségek Háza. A zsűризést a Hagyományok Háza Népművészeti Módszertani Műhely Népi Iparművészeti Osztálya végzi, helyben pedig Komendó Gabriella, az FMMK munkatársa koordinálja. Ez ezért is

nagy előny számukra, mert a kollégák kiállítanak kifejezetten értékes darabokat is, és ezeket a sokszor rendkívül nagy értékű késeket itt helyben zsűriztetni tudják. A zsűriztetés arról szól, hogy a technikákat a mai modern világba át kell tudni ültetni. Olyan tárgyakat kell létrehozni, melyek vásárlóképesek, eladhatók, mindemelllett őrzik a hagyományos motívumokat, és hagyományos eszközök. A kollégák négy kategóriába adják be zsűriztetni a műveiket: „Hagyományos Mester Remek”, „Modern Mester Remek” vagy „Hagyományos Mí-

ves termék”, „Modern Míves Termék”. Ezek a kategóriák lehetővé teszik azt is, hogy a kollégák különböző irányokba menjenek el. Van olyan, aki a hagyomány felé fordul, és van, aki inkább modernbb irányt választ. Értelmszerűen mindenki mindenhez nem érthet. Mindemelllett van a népi iparművész cím, amely egy fontos elismerés. Ehhez meghatározott számú ún. „A”, illetve „B” kategóriás népi iparművészeti alkotással kell rendelkezni. A helybeni zsűriztetés lehetősége azért is fontos és előnyös, mert igény szerint a zsűризést követően a mesterek lehetőséget kapnak szakmai beszélgetés lefolytatására a zsűrizésre érkezett tagokkal. Indoklást kaphatnak, hogy melyik tárgy miért kapta ezt vagy azt a kategóriát, mire figyeljen a későbbiek során... ezzel biztosítjuk a résztvevők szakmai fejlődését. „Hátránya” ezeknek a személyes beszélgetéseknek, hogy az ott elhangzott információk szűk körben hangzanak el, az egyének fejlődését biztosítva. Ezért idén a fesztivált kiegészítjük egy külön szakmai nappal, konferenciával. Itt olyan problémákat vetünk fel, ahol vagy nincsen egyetértés, vagy ki kellene elemezni, hogy milyen irányban lenne érdemes továbblépni. A szokásokról

és a továbbfejlődés irányairól lesz szó. Ehhez gondolatébresztőnek visszamegyünk kicsit a múltba: Kocsis Ferenc a debreceni késségről tart előadást, mivel azon a vidéken már az 1800 években működött egy késes céh, és a Debrecen környéki falvak nagy bicskakultúrával rendelkeztek. Nagy hagyománya volt és van az ún. kakasos késnek, a hortobágyi páros késnek... Manapság pedig nagyon sok munkával újra készítenek egy-egy olyan modellt, ami sikeres volt annak idején, és kihívásnak érzik azt újra megcsinálni, behozni a köztudatba.

Egy másik előadáson pedig bemutatjuk a nagy múltú késes Belencsák családot, annak apropóján, hogy Belencsák Mihály idén Magyar Arany Érdemkereszt kitüntetést kapott a hagyományos magyar népművészeti formák megőrzését szolgáló több évtizedes művészi munkájának elismeréseként.

A zsűrizésre visszatérve, a Hagyományok Házától Sztankovits Őrs a szakmai nap fontos előadója lesz. Előadásában elmondja azokat a kritériumokat, amelyek alapján el kell készíteni a munkákat, felvázolja azokat a követelményeket, ame-

lyeket figyelembe kell venni, hogy minél sikeresebb legyen egy-egy mű zsűriztetése. Ezzel próbálunk segíteni a sikeres zsűriztetésben, és a még színvonalasabb termékek létrehozásában. Bevallom, nagy izgalommal várjuk, hogy a kollégák hogyan állnak majd a szakmai nap lehetőségéhez, mivel így nekik egy nappal előbb el kell jönniük. A Hagyományok Háza által biztosított zsűri mellett van a fesztiválnak egy házi zsűrije is, Dr. Csörgő Tibor, Pálfalvi András a Művelődési Központ címzetes igazgatója, és még egy változó tag van megbízva a zsűrizéssel, akik különböző kategóriákban osztják ki az egyesület díját. Csörgő Tibor pontos nyilvántartást vezet arról, hogy melyik évben kinek a műve került díjazásra. Mondják, hogy évről-évre egyre nehezebb a munkájuk, mivel a kollégák egyre színvonalasabb termékekkel jönnek, évről évre látványosan fejlődnek.

A rendezvény lehetőséget ad a késeseknek, hogy beszélgessenek egymással, láthatják egymás munkáit, össze tudják hasonlítani azokat. A nap folyamán tapasztalatot cserélnek, és a következő évben mindenki egy kicsit szebb, jobb, mivebb termékekkel jelenik meg. Ez egy fejlődési lehetőség. Ha valaki a piacon akar maradni, ezen a rendezvényen láthatja, mit kell tennie érte, akár anyagban, akár technológiában keresik az utat a kollégák. Itt találkozhatnak a fiatalok az idősebbekkel. Mint minden szakmára, erre is érvényes, hogy az újonnan, az iskolákból kikerült fiatalok már innovatívak, mind anyagokban, mind a munkában. Ők hozzák be az újabb szármakokat, pasztákat, amik egyre precízebb pontosabb illesztéseket tesznek lehetővé, s ez egyúttal a szakma fejlődéséhez is vezet. Az újításokat hozzák a fesztiválra, ezzel nagyban hozzájárulnak ahhoz, hogy még mivebb tárgyak tudjanak készülni.

A. L.: *Anikó, mesélnél a Fehérvári Kézművesek Egyesületének szerepéről a Tűzzel-Vassal Fesztivál tekintetében?*

Tóthné Albrecht Anikó: Ahogy azt már Magdi is mesélte, a rendezvény az ő ötletük nyomán, Pongrácz Zoltán, a Fehérvári Kézműves Egyesület akkori elnökének motiválásával és támogatásával valósult meg először 2003-ban. A rendezvénynek 2010-ig a Zichy-liget, majd 2010-től, miután a Fehérvári Kézművesek Egyesülete értékes tevékenysége alapján megkapta a megyei jogú várostól a Rác utca egyik házának használati jogát, a Kézművesek Háza és a Skanzen ad ott-hont a fesztiválnak. Ez a fesztivál az egyesület saját nagy rendezvénye, melyre – mint bizonyára a Magdi elmondta – egyrészt az ország minden szegletéből érkeznek meseterék, akik utcahosszan állítanak ki, másrészt a látogatók is messze földről eljönnek ilyenkor Székesfehérvárra, ugyanezen okokból.

A rendezvény szervezésében és lebonyolításában az egyesület minden tagja részt vesz. Az egyesület saját házán kívül mostanra a Rác utcát teljes hosszában igénybe vesszük. Ennek kapcsán a várostól megkaptuk azt a kedvezményt, hogy nem kell területfoglalási engedélyt kérnünk, ami jelentős segítség. Ezen felül megkapjuk további, városi- valamint a megyei múzeum tulajdonában lévő házak használatának lehetőségét, azok udvarával egyetemben, és egyéb

infrastrukturális segítséget is. Szinte minden házban található valamilyen program.

Az egyik házban mindig valamilyen kézművesünknek szoktunk kiállítást rendezni. Például, néhány idősebb kézművesünk munkáiból hozunk létre egy kiállítást, tisztelegve munkássága előtt, és megmutatva azt a nagyközönségnek. Máskor az egyik egész évben működő csoport állít ki, egyúttal népszerűsítve és ismertebbé téve az egyesület tevékenységét, rámutatva annak sokszínűségére.

Egy másik udvarba az egyesületnek az úgynevezett „Asszonyműhelye” települ ki. Ők évközben havonta találkoznak, hímeznek, varrnak, gyöngyöt fűznek, időnként bőrművességgel és ékszerkészítéssel is foglalkoznak. Ez alkalmából pedig megmutatják tevékenységüket a szélesebb látogatói közönségnek is. Lehetőség lesz szőni, varrni, hímezni.

A fesztivál helyszínei közül a Rác templom sem marad ki. Sándorovits László, a Székesfehérvári Szerb Nemzetiségi Önkormányzat elnöke is segíti, hogy a rendezvényt még színesebben és színvonalasabban tudjuk megvalósítani. A fesztivál ideje alatt ugyanis a szerb ortodox templom vezetéssel látogatható, valamint a templom

udvara is nyitva áll. Itt szoktak jelen lenni az egyesületünk tagjai saját készítésű, eladásra kínált portékáikkal. A népi gyermekjátékok, a kézműves játszóház egy része is itt található, és itt lesznek láthatók a rendezvény színesítésére szolgáló színpadi programok is.

Az udvarokban tartjuk a játszóházakat, kézműves tagjaink bemutatóit, például a csipkeverést. Az év témájához kötődő különféle kiegészítő tevékenységeket, foglalkozásokat jelenítünk meg, sőt erre a napra a kovácsműhelyt is megnyitjuk, életre keltjük. Természetesen, mint minden nagyobb

fesztiválról, erről sem hiányozhat a gasztronómia. Ám e tekintetben is igyekszünk a minőségre és az egyediségre törekedni. Tehát csak kézműves termelőket hívünk, és egy típusnak maximum egy-két képviselőjét, így megtalálhatók lesznek a kézműves sajtok, borok, szörpök és a szerb konyha különlegességei is.

A. L.: A fesztivál tehát a család minden tagjának kínál színvonalas programot. A színpadi fellépőkről mit kell tudni?

T.-né A. A.: Mindig gondot fordítunk arra, hogy délelőtt is és délután is minden korosztály megtalálja a neki való programokat a nap folyamán. Ezért vannak mindig gyerekelőadások, ügyességi játékok, hagyományos játékok, mint a gólyaláb, pecázás, fateknőbe kukoricamorzsolás... A fő célunk, amellett hogy a Késesek, Kovácsok és Fegyverművesek Országos Találkozójaként tartják a rendezvényt számon, amellett az, hogy minden korosztály találjon az érdeklődési körének megfelelő eseményt, foglalkozást a fesztiválunk keretein belül. Mindig hívunk népdalosokat és néptáncosokat is. Főleg a megye falvaiból érkeznek, hogy lehetőséget kapjanak ők is a fellépésre, bemutatkozásra. Idén várhatóan jön-

nek Hantosról, Dégről, Nagylókról, valamint Abáról vagy Dégről.

A. L.: Említetted, hogy minden évnek van témája, és a témához kötődően vannak kiegészítő tevékenységek. Mit jelent ez a gyakorlatban, és hogy jelenik meg az idei évben?

T.-né A. A.: Minden évben más tematika van a rendezvény körül. Ez természetesen mindig valamilyen késhez kötődik. Így szerepelt témaként a solymásztör, vadászkés, séfkés, szablya is. Az idei év a juhászbicska éve. Ezek alapján könnyen kitalálható, hogy a témához kapcsolódóan volt már solymász

bemutató, séf bemutató... idén pedig a juhászsághoz kötődő hagyományörző programok, foglalkozások jelennek meg a fesztiválon. Az idén két ismertebb nonprofit jellegű szervezet mutatkozik be. A csákvári Pro Vértes Természetvédelmi Közalapítvány tart filmbemutatót – elmondják, hogy mi is az a Vértesi Natúrpark és milyen volt a Fehérvár környéki pásztor élet, valamint a csákvári kolomp. Minderről Viszló Levente végzett kutatást, melynek eredményeit most hallhatják, láthatják az érdeklődők. A magyarországi pásztorélet legismertebb helye a Hortobágy. Onnan is jön egy csapat, hozzák az úgynevezett „örökös” pásztorokat (merthogy ez egy ma is létező cím). Jönnek velük gulyások, juhászok, csikósok és a pásztorélethez tartozó „szakmák”, melyeknek megvan a maguk rangsora. Többek között erről is szót ejtenek majd. Ők ígéretet tettek, hogy bemutatják az igazi slambuc főzését is, melyet természetesen meg is lehet majd kóstolni. Énekelni is fognak pásztorótákat, és ők is hoznak filmeket, bemutattva a hortobágyi pásztor életet. Az egyesületünknek van egy juhász tagja, akinek nemcsak a neve, de a szakmája is juhász. Ő hagyományörzéssel foglalkozik, összegyűjtöt-

Lengyel Magdolna és férje Tóth Árpád

FEHÉRVÁRI KÉZMŰVESEK

EGYESÜLETE: Az egyesület 1998-ban alakult, népművészeti és iparművészeti szakosztállyal, s azóta munkálkodnak a kézművesség megőrzése és éltetése érdekében. A Fehérvári Kézművesek Egyesülete 2010 tavaszától működteti a Kézművesek Házát a Rác utca 27. szám alatt, melynek rendeltetése többek között, hogy az egyesület tagjainak közreműködésével a város fiataljai és idősebbjei számára közvetítse a népi kézműves hagyományok és a mai modern kézművesség gazdag tárházát. Vászonszövő és kovácsműhely, valamint egy kiállítóterem is használatos közösségi terem és tágas udvar kínál lehetőségeket az alkotóknak összejövetelnek, játszóházak és kézműves bemutatók, foglalkozások megtartásához. 2016-ban a Budai várban megrendezett 30. Mesterségek Ünnepén, a Népművészeti Egyesületek szövetsége, az „Év műhelye díjat” adományozta az egyesületnek.

te azokat az eszközöket, melyek a juhászsághoz tartoznak. Szokott bemutatót tartani birkakörmölésből, saját maga készítette subáját is bemutatja, kiállítja a csengőit, kolompjai, elmeséli melyik mire való, miért használták őket. Lesz kolomp bemutató, ostor csattogatás, furulya bemutató, vagyis minden, ami a juhászsághoz kötődik.

A. L.: *Említetted, hogy ügyeltek a minőségre, a színvonalas megjelenésre. Ez miben nyilvánul meg?*

T.-né A. A.: Egyrészt, a résztvevők, kiállítók, magas színvonalú kézműves termékeiben – ahogy már Magditól hallhattad, a szakmai kiállítók egymás ajánlásával érkeznek. Egyéb kézműves eszközök tekintetében csak a saját egyesületünk tagjai árulhatnak. Csak akkor engedünk be mást, ha az aktuális témánkhoz kapcsolódik. Így például idén megjelenik a fesztiválon Viasz Zoltán népi hangszerkészítő, aki a Fejér Megyei Népművészeti Egyesület tagja. Ő furulyákat készít majd a fesztivál ideje alatt. Másrészt változatos termékekkel jönnek a kézműves gasztronómia képviselői. Látvány tekintetében is figyelünk a minőségre, ezért csak fa sátraink lesznek. Tudatosan csak megfelelő minőségű, kinézetű, színvonalas megjelenést teszünk lehetővé.

A. L.: *Hova és hogyan tovább?*

T.-né A. A.: Elsődlegesen célunk, hogy biztosítsuk a késes szakma fennmaradását, a szakma fejlődését. Bízunk benne, hogy a mesterek meglátják a lehetőséget a kétnaposra bővült fesztiválban is. Megőrizzük a rendezvény magas színvonalát, hogy ezek mellett minden korosztály megtalálja nálunk az érdeklődésének megfelelő területet, megismertessük és népszerűsítsük a kézművességet. Közvetlen célunk pedig, hogy a Székesfehérvár Városi-, majd a Fejér Megyei Értéktárba is bekerüljön a Tűzzel-Vassal Fesztivál.

TÓTHNÉ ALBRECHT ANIKÓ: Textilműves, textiljáték készítő. A Fehérvári Kézművesek Egyesületének vezetőségi tagjaként dolgozik és segíti az egyesület munkáját. 20 éve tevékenykedik kézművesként. Szívesen átadja tudását az érdeklődőknek, kézműves foglalkozásokat, táborokat tart fiataloknak és időseknek egyaránt. Az a célja, hogy minél több emberrel megszerettesse a kézművességet, mert úgy érzi, hogy az alkotás öröme mindenki lelkét gazdagítja. Hitvallása szerint sokkal kerekébb az ember élete, ha a mindennapi munkája mellett kézműveskedéssel is foglalkozik.

LENGYEL MAGDOLNA: Húsz éve dolgozik a sárbogárdi Révész Késes Műhelyben. Férjével, Tóth Árpáddal együtt tagjai a Fehérvári Kézműves Egyesületnek és a Magyar Késműves Céhnek. Céljuk a magyar bicskakultúra népszerűsítése, a késes szakma hagyományainak őrzése, a szakma megismertetése a fiatal generációval, a késes szakma iránt érdeklődő kézművesek munkájának segítése. E munkába kapcsolódott be az egyesület is, amikor támogatta a Tűzzel-Vassal Fesztivál létrehozását. Ezzel Székesfehérváron nemcsak bemutatgatják munkáikat a készítőik, hanem lehetőségük van a Hagományok Háza által zsűriztetni munkáikat. Ettől az évtől konferencia keretén belül beszélgethetnek a résztvevők a késes szakma jelenéről és jövőjéről, részletesebben is megismerkedhetnek egy-egy műhely munkásságával. Munkáját nagy örömmel végzi mindkét egyesületben, és reméli, hogy e kihálóban levő szakmát sikerül megmenteni, és újra virágkorát élheti.

AMBRUS LÍVIA (1982): végzettségét tekintve történész, művelődésszervező. 2004-ben a Berzsenyi Dániel Főiskola történelem-művelődésszervező szakán, régésztechnikus és nonprofit menedzser szakirányokkal szerzett diplomát. Ezt követően Budapesten egy magáncégnél tanfolyamszervező, illetve a zirci „Család és barátság fesztiváljának” önkéntese. 2006-tól Zircen az összevont kulturális intézmény munkatársaként könyvtáros, e-tanácsadó, művelődésszervező. 2014 szeptemberétől a Nemzeti Művelődési Intézet-, majd 2017 januárjától az NMI Művelődési Intézet Nonprofit Kft. Fejér Megyei Irodájának módszertani referense.

„A közös múlt a közös jövő záloga”

Közösségi összefogással készült könyv a Vasi Hegyhát szakrális emlékeiről

2017 decemberében a vasvári Békeházban került sor egy különleges könyvbemutatóra, melynek hatása messze túlmutat a kisváros határain. A bemutatott kötet a „Séta a kereszt oltalma alatt” címet viseli, és a vasvári járás összes szakrális emlékét tartalmazza.

Nemcsak azért fontos ez a mű, mert egyfajta katalógusa a térség vallási emlékeinek, de a születésének körülményei is azzá teszik. Egy civil szervezet vezetőjének kezdeményezésére kezdődött el az értéktartó tevékenység, amely azonban községi szintről térségi szintűre nőtte ki magát. A munkába a Vasi Hegyhát polgármesterei, civil szervezetei, helytörténészei is bekapcsolódtak, de az NMI Művelődési Intézet térségi koordinátora, kulturális közfoglalkoztatott közösségi munkásai is kivették részüket a feladatokból. A könyv készítési körülményeinek és fogadtatásának jártunk utána. Öt olyan személyt kérdeztünk meg, akik aktív szerepet játszottak a kötet megszületése során.

Az értéktartó munkát kezdetől fogva támogatta a fiatal, agilis kerületi esperes, Déri Péter. Csehimindszenti plébánosaként több

falu lelki gondozását végzi, így azok szakrális emlékeit jól ismeri.

Kuglics Gábor: Milyen előzményei voltak a kötet megszületésének?

Déri Péter: Bérbaltaváron néhány évvel ezelőtt egy család saját erőből elkezdte felújítani a település néhány kőkeresztjét, köztük a szülői háznál állót. A Bérbaltaváriak Szülőfalujukért Egyesület elnöke, Farkas Mária jóvoltából a többi községi szobor felújítására is sor került. 2017-ben pedig egy másik egyesületi taggal, Virágh Attilával kigondolták, hogy a Hegyhátnak kellene egy fénykereszt, ami védelmezi a térséget, és így lennének mi a kereszt oltalma alatt. A Hegyhát ugyanis Vas megyének egy hátrányos helyzetű része, így elkél az isteni áldás az életünkre. Amikor a keresztetek megújultak, és elkészült a fénykereszt, akkor jött Máriának az az ötlete, hogy adjunk ki egy könyvet ezekről a keresztetekről. A tervezés során felvetette azt is, hogy a tartalom bővüljön, így a Hegyhát összes szakrális emléke kerüljön bele ebbe a kiadványba. Én óva intettem az ötletgazdát, mondván, hogy ez óriási munka lesz, de Mária – mint korábban

is – nagy lelkesedéssel állt neki a munkának.

K. G.: Mi volt az Ön feladata a könyv készítése során?

D. P.: A plébániai levéltárat a kutatásban részt vevők rendelkezésére bocsátottam, és abból kikeresték, hogy melyik keresztnek mi a története, ki mikor és miért állította, és így tovább. Így meglett a bérbaltavári szakrális emlékek dokumentációja, de a többi faluban is talált Mária vagy polgármestert, vagy más segítőt, aki mellé állt, és elvégezte a kutatómunkát és a fotózást. Én püspöki titkár koromban már szerkesztettem könyvet, és az egyházmegyei kiadónál is benne vagyok a Martinus havilap szerkesztőségében, így a tapasztalatok birtokában tettem észrevételeket. Javasoltam, hogy kérjünk fel lektort, számítógéphez értő szakembert, akik elvégzik az egységesítést, javításokat, technikai feladatokat. A szakmai tanácsok mellett a plébániámhoz tartozó szakrális emlékek leírását ellenőriztem.

K. G.: Az elkészült könyvről mi a véleménye? Milyen visszajelzéseket kapott?